

DANSKE
REGIONER

Sikrede døgninstitutioner og ungdomskriminalitet

Debatoplæg

Debatoplæg
Danske Regioner, juni 2007

Layout: UHI, Danske Regioner
Tryk: Danske Regioner
Oplag: 400

Indenfor de sidste 25 år er gruppen af lovlydige unge vokset med over 1/3, mens andelen af unge, der begår grov og/eller gentagen kriminalitet er mere end halveret. Gruppen af relativt lidt kriminelle er samtidig blevet mindre. Dette betyder, at mængden og tyngden af ungdomskriminalitet derved er blevet koncentreret på en ganske lille restgruppe, der begår alvorlig og gentagen kriminalitet. Der er sket en polarisering, marginalisering og stigmatisering af de meget kriminelle unge, der fastlåser dem og overlader dem til hinanden, og dermed forringer muligheden for at ændre på deres situation

Fakta om ungdomskriminalitet

Sikrede døgninstitutioner og Ungdomskriminalitet

Debatoplæg

Der er 7 sikrede døgninstitutioner for kriminelle unge i Danmark med tilsammen 116 pladser, der drives af 4 regioner og Københavns kommune. Kapaciteten er siden 1996, hvor der var 42 pladser, udvidet med 74 pladser til de nuværende 116 pladser. Samtidig er udnyttelsen af pladserne steget fra en gennemsnitlig belægning på 65% til stort set fuld belægning

Fakta om ungdomskriminalitet

Behov for overordnet politisk stillingtagen og lovgivning på området

Samfundets reaktion, når unge begår kriminalitet, afspejler flere hensyn, dels hensynet til retsbevidstheden og den generalpræventive virkning der ligger i signalet til andre om, at sådan adfærd er uacceptabel, dels hensynet til at påvirke og hjælpe den unge til at ændre adfærd.

Disse hensyn er ofte modstridende, og der er ingen lette løsninger herpå.

Danmark har ved tiltrædelsen af FNs Børnekonvention i 1991 forpligtet sig til, at sanktioner overfor børn under 18 år skal bygge på rehabilitering i stedet for straf, og at frihedsberøvelse skal ske for det kortest mulige tidsrum og i rammer, hvor de holdes adskilte fra voksne.

I dansk straffelovgivning tages udgangspunkt i, at ung alder er en formildende omstændighed, der kan begrunde strafnedsættelse, strafbortfald eller alternativer til straf, oftest på vilkår af, at den unge underkaster sig de sociale myndigheders beslutninger, således at disse overtager ansvaret for indsatsen overfor den unge.

For de mindst kriminelle børn og unge, der begår mere bagatelagtige og enkeltstående kriminelle handlinger på grund af manglende indsigt og umodenhed eller i ungdommelig overmod, har dette fungeret tilfredsstillende.

For den lille gruppe unge, der begår alvorlig og gentagen kriminalitet, og som er kendetegnet ved at have en overrepræsentation af alvorlige risikofaktorer og svære personlige problemstillinger, stiller sagen sig anderledes. Her rejser spørgsmålet sig, om de sociale myndigheder har levet op til deres ansvar og grebet tidligt nok ind med egnede og tilstrækkelige hjælpeforanstaltninger for at forebygge udviklingen af deres kriminelle adfærd, uden at dette har virket efter hensigten, eller om disse unge

har været svigtet og overladt til sig selv, ikke kun i deres familier, men også af det offentlige system. Samtidig trænger hensynene til retsbevidstheden og den generalpræventive effekt sig på med større vægt overfor denne gruppe.

Indførelsen af mere bindende rammer i straffelovgivningen for det sociale systems indsatser, når unge begår kriminalitet, som for eksempel kontraktsformen i ungdomskontrakter og den straffuldbydende funktion i ungdomssanktionen, hvor det er retten, der fastlægger rammen for den sociale behandlingsindsats, afspejler disse forhold og er udtryk for en ændring i balancen mellem behandlingssystemets mere skønsmæssige og individuelle hensyn over mod sanktionssystemets mere regelstyrede og konsekvensorienterede hensyn.

Behandlingssystemets legitimitet og troværdighed overfor de unge som et hjælpesystem er i høj grad afhængig af, i hvilket omfang man i tilrettelæggelsen af hjælpen kan tage udgangspunkt i den unges individuelle kriminalitetsfremmende forhold og tilpasse indsatsen til den enkelte unges evner og forudsætninger.

Det kan i høj grad diskuteres, hvor grænsen går i forhold til, at de behandlingsmæssige hensyn må vige for sanktionssystemets krav til sikring og konsekvens, før denne legitimitet og troværdighed anfægtes i en sådan grad, at formålet med, at indsatsen varetages i det sociale system, udhules.

Med de gennemførte skærper af straffeloven, især vedrørende voldsforbrydelser er der sket en kraftig stigning i anvendelsen af korte ubetingede fængselsstraffe overfor unge af op til 3 måneders varighed – en tidshorisont, hvor der næppe kan antages at kunne opnås nævneværdige

rehabiliteringseffekter, snarere tværtimod. Samtidig er der i den kriminalpolitiske diskussion øget fokus på offerhensynet og sanktionssystemets resocialiserende og rehabiliterende indsats, hvilket aktualiserer behovet for en mere overordnet stillingtagen til samspillet og balancen mellem de socialpolitiske og kriminalpolitiske ansvarsområder.

Afgrænsningen af de sikrede institutioners opgaver og rammer er alene defineret i Socialministeriets bekendtgørelse om magtanvendelse overfor børn og unge, der er anbragt udenfor hjemmet. Bekendtgørelsen er udfærdiget af ministeren efter bemyndigelse i serviceloven og rummer kun i begrænset omfang stillingtagen til de mere overordnede og principielle problemstillinger og dilemmaer på området, der derved i vid udstrækning overlades til afgørelse i praksisfeltet.

Regionerne lægger vægt på, at de sikrede institutioner er socialpædagogiske institutioner, der i særlige rammer og under særlige forudsætninger varetager socialpædagogiske opgaver efter sociallovgivningen overfor kriminelle unge, og at der i varetagelsen af disse opgaver er en høj grad af retssikkerhed og retsbeskyttelse for de unge

Regionerne kan konstatere, at de sikrede institutioner modtager en meget lille restgruppe af unge, der ikke på det givne tidspunkt og under de givne omstændigheder responderer på pædagogisk påvirkning, men tværtimod påvirker indsatsen for de øvrige unge i negativ retning

Danske Regioner opfordrer Folketinget til at iværksætte en mere overordnet revision af retsgrundlaget på dette område, herunder en stillingtagen til samspillet og balancen mellem de socialpolitiske og kriminalpolitiske ansvarsområder, således at de sikrede institutioner fortsat kan fremstå som socialpædagogiske institutioner, og således at der i varetagelsen af disse opgaver er en høj grad af retssikkerhed og retsbeskyttelse for de unge

Antallet af strafferetlige afgørelser er steget med ca. 24 pct. I forhold til antallet af 15-17-årige er der sket en stigning fra 29 afgørelser pr. 1000 unge i 1995 til 35 i 2005

Fakta om ungdomskriminalitet

Der er sket en stigning i registreringen af afgørelser på de områder, hvor lovgivningen er blevet skærpet (voldskriminalitet og lov om euforiserende stoffer), og der ses tidsmæssigt sammenfald hermed

Fakta om ungdomskriminalitet

Dilemmaer og paradokser i de sikrede institutioners opgave

De unges retssikkerhed og institutionernes praksis

De sikrede døgninstitutioner for børn og unge drives i henhold til den sociale lovgivning og varetager socialpædagogiske opgaver overfor unge, der har begået kriminelle handlinger, eller hvor det i øvrigt på grund af den unges farlighed eller vanskeligheder med at fastholde den unge i en indledende fase er absolut påkrævet, at den unge får ophold i sikret regi.

Den helt overvejende del af de unge, der anbringes i sikrede døgninstitutioner, er unge, der har ophold i varetægtsurrogat eller som led i en ungdomssanktion. Det betyder, at institutionerne modtager de kriminelt mest belastede unge, der tillige er unge, der har meget alvorlige sociale og personlige problemer, og hvis adfærd bedst kan beskrives som yderst udfordrende for deres omgivelser.

Institutionernes opgaver og handlemuligheder er som udgangspunkt reguleret ved den sociale lovgivning. Derudover er de underlagt politiets beslutninger om besøgs-, brev- og telefonkontrol overfor de unge, der er anbragt i surrogat for varetægtsfængsling, og for så vidt angår unge, der har ophold i medfør af dom til ungdomssanktion, er de underlagt reglerne i Justitsministeriets "Bekendtgørelse om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret."

Institutionerne varetager således socialpædagogiske opgaver i en kontekst, hvor rammer og regler ikke alene er defineret i relation hertil, men i vid udstrækning også

er defineret af et sanktionssystem. Det har da også hidtil været et grundvilkår for opgavevaretagelsen, at institutionerne løbende har skullet forholde sig til og agere i et felt med paradokser og dilemmaer, hvor der skal findes en rimelig balance mellem hensynet til behandlingen af den unge og hensynet til sanktionssystemets krav om fastholdelse og sikring af den unges tilstedeværelse samt overholdelse af dets beslutninger om restriktioner i den unges kontakt med omverdenen.

Samtidig har institutionerne som arbejdsvilkår, at opgaverne næsten udelukkende har akut karakter og oftest en meget kortsigtet og også ukendt tidshorisont.

Det er en kendt sag, at organisationer i deres tænkning og handlemåder tager farve af de opgaver og brugergrupper, der arbejdes med.

Disse forhold har stor betydning for hvilken tilgang og tænkning institutionerne udvikler i deres opgaveløsning, hvor behandlingshensyn og sanktionshensyn hele tiden skal afbalanceres, og hvor der skal udvikles strategier til håndtering af de situationer, hvor der er konflikt mellem hensynene.

Identitet som socialpædagogisk tilbud

Det er således vigtigt, at institutionerne fastholder en identitet, tænkning og etik som sociale institutioner, der varetager særlige socialpædagogiske opgaver, der skal løses indenfor og i særlige rammer.

Dette kan blandt andet sikres ved rekruttering og fastholdelse af personale med relevant faglig uddannelse

og erfaring samt ved løbende faglig opkvalificering og kompetenceudvikling af personalet, herunder løbende supervision. Også en styrkelse og udbygning af det formaliserede samarbejde og vidensdeling institutionerne imellem samt fælles efteruddannelsesvirksomhed vil understøtte dette.

Fokus på de unges retssikkerhed i administration af beføjelser

Under hensyn til opgavernes særlige karakter og institutionernes landsdækkende funktion er det, ikke mindst af hensyn til de unges retssikkerhed, vigtigt at institutionerne har en ensartet praksis i administrationen af de beslutninger og beføjelser, de er tillagt, f.eks. i forhold til visitationen og vedrørende dispensationsmuligheder for opholdslængde og alder, samt udgangstilladelser m.v.

Dette gør sig ikke mindst gældende i forhold til de anbringelser, der sker på ren social indikation (farlighedskriteriet, pædagogisk observation og længerevarende behandling). Sådanne ophold er at sammenligne med administrative frihedsberøvelser, men ikke omgærdet af samme retssikkerhedsgarantier, som ses på andre områder som f.eks. i tvangsbestemmelserne indenfor psykiatrien. Det ville være ønskeligt om børn og unge på dette område fik samme retsbeskyttelse, som andre grupper der frihedsberøves i kraft af en administrativ beslutning.

Egnede instrumenter til udvikling af en ensartet praksis i de beslutninger og beføjelser, der er tillagt de sikrede institutioner, kunne være udvikling af fælles standarder eller retningslinier på området, men også en skærpelse af lovgivningen med hensyn til beslutningskompetencerne og opfølgningen herpå, ville fremme disse hensyn.

De unges retssikkerhed og institutionernes pædagogiske indhold og praksis

Samme behov gør sig gældende i forhold til institutionernes pædagogiske indhold og praksis, hvor der er behov for en større fælles forståelse af, hvilke kerneydelser institutionerne skal kunne levere og med hvilken indhold og hvilken kvalitet.

Det er i den sammenhæng vigtigt at få skabt realistiske krav og forventninger til indsatsen under hensyn til de givne forudsætninger. Ydelse af omsorg og støtte til den unge i den akutte og kritiske situation, hjælp til at strukturere en hverdag, højt kvalificeret udredning og bidrag til planlægningen af den mere langsigtede indsats, samt inddragelse af den unge heri og motivering af den unge hertil, er et realistisk niveau for indsatsen, og bør være kerneydelser i en sikret døgninstitution, medens den mere langsigtede og intensive behandlingsindsats kræver andre rammer og en anden tidshorisont.

De fleste unge, der anbringes på sikrede afdelinger, har haft en meget problematisk og mangelfuld skolegang og har så dårlige skolekunderskaber, at der for de flestes vedkommende er behov for specialundervisning. De sikrede afdelinger bør kunne tilbyde afklaring af den unges skolestatus samt kunne iværksætte et tilpasset undervisningsforløb under opholdet.

Også på dette område vil udvikling af fælles faglige standarder være et velegnet instrument, ligesom fælles uddannelsesaktiviteter og udbygning af det formaliserede samarbejde og vidensdeling institutionerne imellem vil kunne understøtte dette formål.

Det vil dog ikke løse det dilemma institutionerne står i med hensyn til de unge, der opholder sig i længere tid i sikret afdeling på grund af gentagne forlængelser af varetægtsfængslingen, dels fordi det ikke altid kan forudses hvilke unge, det drejer sig om, dels fordi den tidsmæssige udstrækning som nævnt består af flere korterevarende forlængelser af opholdet. Meget langvarige varetægtsfængslinger er et generelt kriminalpolitisk problem. Når det drejer sig om unge under 18 år, kunne særlige hensyn tages i form af fastsættelse af længstetider eller større muligheder for overførsel til åbne alternativer m.v.

Dokumentation og kvalitetssikring

De sikrede institutioner har siden midten af 1990'erne registreret indskrivninger, belægning, afvisninger, bortvisninger m.v. fordelt på forskellige kategorier og årsager i et fælles registreringssystem. Registeret har omfattet en ydelsesregistrering, men ikke en mere omfattende indholds- og opfølgingsregistrering. Der vil fortsat være behov for dokumentation for anvendelsen af de sikrede institutioners kapacitet m.v. i et sådant ydelsesregistreringssystem. Med nye opgaver og flere ændringer på området er der behov for en revision af systemet, så det er opdateret hertil.

Med de øgede krav til dokumentation af indhold i indsatser og resultater vil et sådant system derimod ikke udgøre en tilstrækkelig dokumentation for de sikrede afdelingers arbejde. Der er derfor behov for et supplement i form af et egentligt dokumentations- og opfølgningssystem, der ikke blot kan dokumentere hvilke indsatser de sikrede afdelinger yder og hvilke resultater, der kommer ud af dem, men som også kan tjene som kvalitetssikringsinstrument i institutionernes daglige praksis.

Der skal i den sammenhæng gøres opmærksom på udviklingsarbejde, der er igangsat, med udviklingen af "Det sociale indikatorprojekt for sikrede afdelinger" (SIPSikret).

Ca. 80 pct. af unge, der anbringes i sikret afdeling, har tidligere modtaget hjælpeforanstaltninger efter servicelovens bestemmelser

Godt halvdelen har tidligere været anbragt udenfor hjemmet

Regionerne lægger vægt på, at der er et ensartet service- og kvalitetsniveau på de sikrede institutioner, og at institutionerne udover den socialpædagogiske indsats som en central del af deres kerneydelser prioriterer at kunne levere højt kvalificerede udredninger og observationer til brug for planlægningen af den mere langsigtede behandlingsmæssige, sociale og undervisningsmæssige indsats overfor den unge

Regionerne lægger endvidere vægt på, at de sikrede institutioner kan dokumentere deres ydelser, indhold og resultater, og at der løbende arbejdes med kvalitetssikring af den daglige praksis på institutionerne

Regionerne vil tage initiativ til, at det formaliserede samarbejde mellem de sikrede institutioner udbygges med henblik på større vidensdeling, fælles uddannelsesaktiviteter og kvalitetsudvikling/kvalitetssikring i form af fælles faglige standarder

Regionerne vil tage initiativ til revision af det eksisterende ydelsesregister samt etablering af et dokumentations- og opfølgningssystem vedrørende indsats, kvalitet og resultater

I 2006 blev der registreret i alt 898 indskrivninger på de sikrede institutioner, der blandt andet blev anvendt til:

Indskrivninger i varetægtssurrogat: 71 pct. af indskrivningerne

Indskrivninger i ungdoms-sanktionens fase: 11,5 pct. af indskrivningerne

Indskrivninger i ungdoms-sanktionens fase 2: 8 pct. af indskrivningerne

Fakta om ungdomskriminalitet

Retsbeskyttelse af de unge – relevante og målrettede indsatser

Danmark har ved tiltrædelsen af FN's Børnekonvention forpligtet sig til, at indsatsen overfor unge lovovertrædere skal bygge på rehabilitering i stedet for straf. Med den viden, der i dag eksisterer om de unge lovovertræderes problemstillinger og behandlingsbehov, kan der godt stilles spørgsmålstegn ved, om den rehabiliterende indsats er målrettet nok.

Den øgede fokus på udredning og målrettethed i de sociale indsatser for børn og unge, herunder de skærpede krav hertil i forhold til børn og unge, der begår alvorlig kriminalitet, har betydet, at der er blevet større opmærksomhed på kriminelle unges forskellige problemstillinger og behandlingsbehov.

Hvor kriminel adfærd hos børn og unge tidligere betragtedes som symptom på alvorlig omsorgssvigt og følgerne heraf, foreligger der i dag en langt større forståelse af og dokumentation for, at gruppen af alvorligt kriminelle unge rummer en langt større mangfoldighed i problemstillinger og behandlingsbehov.

Der er hos alvorligt kriminelle unge fortsat en stor overvægt af unge, der kommer fra en svært socialt belastet baggrund med mange alvorlige risikofaktorer, der har haft og har betydning for deres udvikling og adfærd. Derudover ses flere grupper af unge med særlige problemstillinger og behandlingsbehov – enten som deres primære og overvejende problem – eller som oftest i kombination med andre sociale problemer.

Unge med svære psykiske eller psykiatriske problemer. Der er en voldsom overrepræsentation af unge med svære psykiske og/eller psykiatriske problemstillinger. Psykisk syge unge udgør mere end hver fjerde ung, der anbringes i de sikrede afdelinger. Heraf har en del af de unge meget alvorlige psykiatriske lidelser, der efterfølgende vil betyde, at de modtager dom til tilsyn og behandling enten ambulant eller med ophold i egnet institution. Der findes stort set ikke døgninstitutioner, der er målrettede til og kan rumme disse unge, og som har den fornødne psykiatriske sagkundskab.

Medens disse unge har ophold i de sikrede afdelinger, er det, bortset fra de 5 særligt sikrede pladser til målgruppen på Grenen, uhyre vanskeligt at sikre disse unge relevant psykiatrisk behandling. Det er således næsten umuligt at få disse unge indlagt, hvis de får det så dårligt, at man ikke finder det forsvarligt at have dem på afdelingen, ligesom det er nærmest umuligt at få iværksat et psykiatrisk tilsyn og evt. supplerende ambulant psykiatrisk behandling under opholdet.

Mentalt retarderede unge

En anden stor gruppe af unge, der anbringes i sikrede afdelinger har intellektuelle problemer, hvoraf de fleste beskrives med en ujævn intellektuel profil, og en profil, der samlet placerer dem i den nederste del af normalområdet. En del af dem er så mentalt retarderede, at de falder udenfor normalområdet, og hvor sanktionen derfor typisk vil være behandlingsdomme, i form af dom til tilsyn og/eller ophold i egnet institution. Der findes i Danmark flere institutioner - både en lukket og flere åbne - der modtager voksne behandlingsdømte, men ingen, der er målrettet denne gruppe af unge.

Når disse unge har ophold i sikrede afdelinger, er det en stor opgave for personalet at beskytte dem mod udnyttelse og overgreb fra de normalt begavede eller velbegavede unge med asocial adfærd, idet de er lette ofre herfor. Det kan ikke helt undgås, at disse unge indskrives i de sikrede afdelinger, idet de jo anbringes akut og ofte uden oplysninger om deres funktionsniveau, men det ville være hensigtsmæssigt om de, så snart deres funktionsniveau er konstateret, kunne overføres til surrogatfængsling udenfor de sikrede afdelinger, f.eks. i tilknytning til en ny institution målrettet behandlingsdømte unge.

Unge med flygtningebaggrund

Ca. to ud af tre anbragte unge i de sikrede afdelinger har anden etnisk baggrund end dansk, og heraf er ca. halvdelen flygtninge, svarende til, at hver tredje ung, der anbringes i sikret afdeling har flygtningebaggrund, hvilket som oftest indebærer, at de er præget af alvorlige traumer af såvel primær som sekundær karakter. Dette er en problemstilling, der hidtil ikke har påkaldt sig særlig opmærksomhed, idet fokus hidtil mere har været på etnisk oprindelse end på baggrunden for opholdet her i landet.

Denne gruppe klarer sig generelt væsentligt dårligere end gruppen af unge med indvandrerbaggrund, og der er derfor al mulig grund til at være særlig opmærksom på denne gruppes særlige behov i forhold til behandling og integrationsindsatser.

De eksisterende rehabiliteringscentre for traumatiserede flygtninge er målrettet voksne flygtninge, altså

forældrene, medens børnene/de unge i disse familier forudsættes hjulpet ved servicelovens almindelige hjælpeforanstaltninger. Der synes at ligge et ganske betydeligt ikke kun behandlende, men også forebyggende aspekt i, at udvikle rehabiliteringstilbud til denne målgruppe, enten ved at udvide de eksisterende tilbud til også at omfatte børnene/de unge, eller ved at oprette særlige tilbud til dem.

Unge med misbrugsproblemer

Næsten alle unge, der anbringes i sikrede afdelinger har et forbrug eller et misbrug primært af hash, men de fleste har også erfaringer med andre rusmidler som f. eks. lightergas, alkohol, piller, svampe og forskellige andre hårde stoffer. Enkelte unge har så stort et misbrug, at der under opholdet er brug for lægetilsyn og abstinensbehandling. En stor del af de unges kriminalitet er relateret til deres misbrug og/eller er begået under påvirkning heraf. En særlig problemstilling på dette område relaterer sig til de unge af anden etnisk baggrund, hvor brug og misbrug af alkohol og/eller andre rusmidler ofte er meget tabubelagt.

Det er således meget vigtigt, at de sikrede institutioner har mulighed for at supplere deres indsatser med misbrugsfaglig bistand i form af adgang til misbrugskonulent vedrørende såvel den sundhedsfaglige som den socialfaglige misbrugsbehandling.

Ny viden

Der foregår i disse år megen forskning på hjerneområdet, og med de meget udsatte grupper af unge med svært afvigende adfærd, som dette område modtager, ville det ikke være utænkeligt, om der i denne nye viden kan findes kilder til en bedre forståelse af deres adfærd og reaktioner og dermed udvikling af mere målrettede metoder og indsatser.

Området bør derfor være meget opmærksom på de muligheder for inspiration og nytænkning, der kan hentes derfra.

Det kunne for eksempel være interessant med et pilotprojekt, hvor et passende udsnit af de indskrevne unge i de sikrede afdelinger blev neurologisk og neuropsykologisk undersøgt og vurderet.

Regionerne kan konstatere, at der er behov for en styrkelse af de tværfaglige kompetencer på de sikrede institutioner samt et øget samspil med det børne- og ungdomspsykiatriske område og misbrugsområdet

Regionerne vil arbejde for at styrke de sikrede institutioners kompetencer med adgang til psykiatrifaglig

og misbrugsfaglig bistand og anden relevant ekspertviden, samt arbejde for at der, ikke mindst ud fra et kriminalitetsforebyggende aspekt, sikres et bedre samspil mellem de sikrede institutioner og børne- og ungdomspsykiatrien, således at der sikres en tidlig og effektiv indsats med henblik på både diagnostik og behandling

Regionerne kan ligeledes konstatere, at der ikke findes målrettede tilbud til unge behandlingsdømte sindslidende og unge behandlingsdømte mentalt retarderede, samt at der ikke er målrettede behandlingstilbud til traumatiserede unge med flygtningebaggrund. Danske Regioner vil arbejde for, at der etableres relevante og målrettede tilbud til disse særlige målgrupper

Behov for koordinering

Når unge begår alvorlig kriminalitet er mange personer og myndigheder inddraget i sagen.

Politiet efterforsker, anholder, sigter, tiltaler og indbringer sagen for retten, både i efterforskningsfasen, når der er belæg for varetægtsfængsling, og når sagen skal endelig afgøres. Endelig underretter politiet de sociale myndigheder i kommunen.

De sociale myndigheder i kommunen bistår den unge i afhøringer, udfærdiger foreløbige handleplaner, laver udredninger, hvori inddrages relevant information fra skoler, tidligere anbringelsessteder m.v. og udfærdiger endelige handleplaner, samt iværksætter de sociale foranstaltninger, der skønnes nødvendige eller som bliver et resultat af anklagemyndighedens og rettens beslutninger.

Kriminalforsorgen i Frihed inddrages i forbindelse med udfærdigelse af de såkaldte §808-undersøgelser (personundersøgelser), og i forbindelse med stillingtagen til evt. straffuldbyrdelse, herunder alternativ afsoning.

De sikrede døgninstitutioner varetager den faktiske forvaltningsudøvelse i forbindelse med varetægtsurrogatanbringelser, anbringelser i ungdomssanktionens 1. fase, (evt. også 2. fase for de institutioners vedkommende, der har åbne afdelinger) samt afsoning.

Sidst men ikke mindst, er der den unge selv, den unges forælder, den beskikkede forsvarer og evt. andre ressourcepersoner tilknyttet den unge, f.eks. personlig rådgiver eller støtteperson.

Med så mange aktører i sager, der i øvrigt er omfattet af et komplekst regelsæt, er der stort behov for en både tværfaglig og tværsektoriel koordinering og samarbejde, således at der opnås en fælles forståelse af, hvilke indsatser, der kan anses egnede overfor den enkelte unge, og således at de enkelte aktører forpligter sig i forhold til deres del af gennemførelsen heraf.

Samrådet for unge kriminelle på Fyn

Som eksempel på, hvorledes en sådan koordinering kan etableres, skal nævnes "Samrådet for unge kriminelle", der er etableret på Fyn.

Der blev i 2005 overfor 15-17-årige i 365 tilfælde afsagt dom til ubetinget frihedsstraf og i 101 tilfælde dom til ungdomssanktion. I ca. 74 pct. af tilfældene var der tale om gentagelseskriminalitet. I ca. 72 pct. af tilfældene blev kriminaliteten begået sammen med andre

Samrådet består af 5 faste medlemmer med særlig sagkundskab og erfaring på området, heraf 1 medlem fra Kriminalforsorgen i Frihed, 2 medlemmer fra kommunerne og 2 medlemmer fra amtet/nu regionen. Samrådet tiltrædes af repræsentanter fra den unges kommune og, hvis der kan være tale om anbringelse på Egelys sikrede eller åbne afdelinger, af forstanderen fra Egely. En repræsentant fra anklagemyndigheden deltager i møderne som særlig sagkyndig i strafferetlige spørgsmål. Når anklagemyndigheden har denne rolle i samrådet, og når de beneficerede forsvarere ikke er repræsenteret, er dette begrundet i, dels at anklagemyndigheden efter retsplejeloven har en objektivitetsforpligtelse, dels at samrådets behandling ikke må antage en form, hvor der kan stilles spørgsmål ved, om der er indgået forhåndsftaler i sagen. De beneficerede forsvarere kunne indbydes til et årligt møde for information om og drøftelse af samrådets arbejde.

Samrådet afholder møder 2 gange om måneden og behandler sager vedrørende unge mellem 15 og 22 år, der har begået alvorlig kriminalitet, og hvor der er behov for en fælles afklaring og stillingtagen mellem det kriminalretlige og det sociale system.

Samrådets beslutningsgrundlag består i den fælles viden om den begåede kriminalitet, kriminalforsorgens §808-undersøgelse og kommunens undersøgelser og handlingplan, hvortil de sikrede afdelinger har bidraget med relevante observationer og udredninger.

Samrådet afgiver en fælles vurdering af, hvilken indsats, der vil være formålstjenlig og egnet i forhold til den enkelte unge. Vurderingen indgår som et aktstykke ved domstolens behandling og afgørelse af sagen.

Samrådet registrerer og fører statistik over de behandlede sager. Der behandles ca. 50 sager om året og retten følger i langt de fleste sager (85-90 %) samrådets anbefalinger.

Samspil med den lukkede kriminalforsorg

Et stigende antal unge under 18 år modtager ubetingede fængselsstraffe eller kombinationsdomme. Mange af disse domme er dog udstået ved den periode, hvor den unge har været varetægtsfængslet. Størsteparten af dem, der skal afsones, afsoner i kriminalforsorgens åbne institutioner eller i alternativ afsoning i egnede sociale institutioner, enkelte afsoner i sikrede afdelinger. Der er dog til stadighed en lille restgruppe, hvor disse afsoningsmuligheder ikke er tilstrækkelig, og hvor de afsoner i kriminalforsorgens lukkede fængsler. Dette er i forhold til forpligtelserne i henhold til børnekonventionen i orden, så længe, det sker for det kortest mulige tidsrum og ikke sker sammen med voksne.

Et samarbejde som det, der er udviklet mellem Ringe Statsfængsel og en af den sikrede institution Egelys åbne

afdelinger, Bobjerg Skovgaard, kan være med til, at Danmark kan leve op til disse forpligtelser og fastholde disse målsætninger.

Ringe Statsfængsel råder over en særlig afdeling for unge afsonere. Bobjerg Skovgaard er en åben afdeling i geografisk nærhed af Ringe Statsfængsel. De unge afsonere kan, så snart det findes forsvarligt, overføres til alternativ afsoning i Egelys åbne afdeling, og hvis den unge bryder vilkårene, kan den unge straks tilbageføres til fængslets ungeafdeling, med mulighed for påny at kunne overføres til Egelys åbne afdeling, når det igen findes forsvarligt. På denne måde kan der fastholdes et fælles perspektiv i afsoningsforløbet, uden at der gås på kompromis med sikringsaspektet og retsfølelsen.

Det skal i denne sammenhæng erindres, at samarbejdet drejer sig om den aller mest belastede og voldelige gruppe af unge kriminelle.

Særligt om ungdomssanktionen

I forbindelse med evalueringerne af ungdomssanktionen, er det dokumenteret, at der er store problemer med at skabe kontinuitet i det to-årige behandlingsforløb. Der er mange brud i forløbene og en del tilbageførsler til de sikrede afdelinger. Der er fremsat lovforslag om en styrkelse af sanktionen ved indførelse af en koordinatorfunktion samt en styrkelse af den pædagogiske indsats i forhold til uddannelse og beskæftigelse.

De sikrede afdelinger kan i deres daglige praksis understøtte dette ved at have større fokus på skolegang og beskæftigelse. En anden væsentlig styrkelse af kontinuiteten kunne også ske ved, at den unge fast tilknyttes en bestemt sikret afdeling og at sanktionens fase 2 gennemføres i de sikrede institutioners åbne afdelinger eller i andre institutioner /opholdssteder, hvor der er etableret et formaliseret samarbejde med den pågældende sikrede afdeling.

Regionerne konstaterer, at der er et stort behov for koordinering mellem de involverede parter i sager vedrørende unge kriminelle, og at en sådan koordinering kan kvalificere såvel beslutningsgrundlaget som den efterfølgende indsats

Danske Regioner opfordrer til, at der etableres koordinerende enheder i form af samråd f. eks. geografisk afgrænset til regionerne, samt at der i forbindelse med stillingtagen til en mere overordnet afgrænsning mellem de sociale og kriminalretlige ansvarsområder inddrages, hvorledes et mere formaliseret samspil mellem de sikrede institutioner og kriminalforsorgen kan understøtte målsætningerne på området

DANSKE
REGIONER

Dampfærgevej 22
Postboks 2593
2100 København Ø

T 35 29 81 00
F 35 29 83 00
E regioner@regioner.dk
www.regioner.dk

